

Av. Arb. Berna YILMAZ

SİGORTA HUKUKUNDA ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

- Sigorta Sözleşmesi ve Genel Özellikleri
- Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Çeşitleri
- Sigorta Hukukunda Arbuluculuk
- Tüketici Hakem Heyeti
- Hakem-Bilirkişi
- Sigorta Tahkim Komisyonu (2024 Yılı Yönetmelik Değişikliği ile)

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024

Mayıs 2024

ISBN: 978-975-368-991-5

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Sevgili Aileme...

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonomi Hukuku Anabilimdalı”ında, Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmış ve 05.06.2023 tarihinde, Sayın Jüri Üyeleri Doç. Dr. Tayfun Ercan, Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Erdoğan ve Dr. Öğr. Üyesi Necat Azarkan”dan oluşan Jüri önünde savunularak oybirliği ile kabul edilmiş tezin kitaba dönüştürülmüş halidir.

Tezimizde son zamanlarda devlet yargılamasında artan iş yükünün azalması ve hızlı yargılama çalışmaları kapsamında önemi anlaşılan alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının, sigorta hukuku alanındaki yansımalarına yer verilmiştir. Sigorta hukukundaki alternatif uyuşmazlık çözüm yolları tek tek açıklanmış, birbiriyle ilişkileri incelenmiş, doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları ele alınmıştır.

Yüksek Lisans eğitimimin başından sonuna kadar bana olan güvenini her zaman gösteren, hep yardımcı ve destek olan Saygıdeğer Kıymetli Danışman Hocam Doç. Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Erdoğan’a, tezimde ve bu kitabın yayımlanmasında yardımcı olan, ayrıca hem çalışma hem de eğitim hayatımda tecrübelerinden sürekli yararlandığım, her zaman yanımda olan, desteklerini esirgemeyen, üzerimde büyük emekleri olan Saygıdeğer Kıymetli Hocalarım Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir ve Av. Dr. Nevzat Özdemir’e, sadece tez yazım aşamasında değil tüm hayatım boyunca bana her konuda destek olan, yardım eden, yanımda olan, varlıklarına şükrettiğim Sevgili Anneme, Sevgili Babama ve Sevgili Ağabeyime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Berna Yılmaz

Beşiktaş, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
KISALTMALAR	XVII
GİRİŞ.....	1
A. Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
C. Araştırmanın Yöntemi	2
D. Sınırlılıklar.....	4
E. Tanımlar	4

BÖLÜM I

SİGORTA SÖZLEŞMESİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1.Sigorta Sözleşmesinin Tanımı Ve Özellikleri	7
1.1.1 Tanımı	8
1.1.2 Özellikleri.....	10
1.2. Sigorta Sözleşmesinin Tarafları	13
1.2.1 Sigortacı.....	13
1.2.2 Sigorta Ettiren.....	14
1.3. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları	15
1.3.1 Sigorta Menfaati	15
1.3.2 Riziko	16
1.3.3 Sigorta Bedeli	17
1.3.4 Prim	17
1.4. Sigorta Sözleşmesinin Kurulması	19
1.4.1 Genel Olarak.....	19

1.4.2 Sigorta Sözleşmesinin Temsilci Vasıtasıyla Kurulması.....	20
1.4.3 Sigorta Sözleşmesinin Aracılar Vasıtasıyla Kurulması.....	22
1.4.3.1 Genel Olarak.....	22
1.4.3.2 Sigorta Acentesi	23
1.4.3.3 Sigorta ve Reasürans Brokeri	31
1.5. Sigorta Sözleşmesinin Şekli	34
1.6. Sigorta Poliçesi.....	34
1.7. Sigorta Sözleşmesinin Süresi	37
1.8. Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi	38
1.8.1 Sigorta Sözleşmesinin Süresinin Bitmesi.....	39
1.8.2 Rizikonun Gerçekleşmesi	39
1.8.3 Sigorta Konusunun Ortadan Kalkması.....	39
1.8.4 Tarafların İradesi ile Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi ...	39
1.8.5 Tarafların Acze Düşmesi.....	40
1.8.6 Sigortacının İflası	40

BÖLÜM II

GENEL OLARAK ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

2.1. Anlaşmazlık ve Uyuşmazlık Kavramları.....	41
2.1.1 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Kavramı	43
2.1.2 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Tanımı	44
2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Tarihsel Süreci.....	46
2.3. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Olumlu Olumsuz Yönleri.....	50
2.3.1 Olumlu Yönleri.....	50
2.3.2 Olumsuz Yönleri	51
2.4. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çeşitleri.....	52
2.4.1 Genel olarak	52
2.4.2 Müzakere	53
2.4.3 Arbuluculuk	54

2.4.4 Tahkim.....	55
2.4.5 Uzlaştırma	56
2.4.6 Tarafsız Ön Değerlendirme	57
2.4.7 Vakıaların Saptanması.....	58
2.4.8 Arabuluculuk-Tahkim	59
2.4.9 Kısa Jüri Uygulaması	60
2.4.10 Kısa Duruşma	60
2.5. Hukukumuzda Yer Alan Alternatif Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Düzenlemeler	61
2.5.1 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. ve Devamı Maddeleri Uyarınca Hakimin Tarafları Sulhe Teşviki	62
2.5.2 Avukatlık Kanunu'nun 35/A Maddesine Göre Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi	64
2.5.3 4787 Sayılı Kanun ile Aile Hukuku'ndan Doğan Uyuşmazlıkların Sulh Yolu İle Çözümü.....	68
2.5.4 İş Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları.....	70
2.5.4.1 Bireysel İş Hukukunda Arabuluculuk	70
2.5.4.2 Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk	71
2.5.4.3 Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar	73
2.5.4.4 Toplu İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları	74
2.5.4.5 Toplu İş Hukukunda Arabuluculuk	76
2.5.4.6 Toplu İş Hukukunda Yüksek Hakem Kurulu	78
2.5.4.7 Toplu İş Hukukunda Özel Hakeme Başvurma	79
2.5.5 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Uyarınca Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Tahkim	80
2.5.6 Ticaret Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olan Arabuluculuk.....	83

BÖLÜM III
SİGORTA SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLI
UYUŞMAZLIKLARIN ALTERNATİF YOLLARLA ÇÖZÜMÜ

3.1. Sigorta Hukukunda Arabuluculuk.....	85
3.1.1 Arabuluculuk Kavramı Ve Tanımı	86
3.1.2 Arabuluculuğun Temel İlkeleri	88
3.1.3 Dava Şartı Arabuluculuk	91
3.1.3.1 Dava Şartı Arabuluculuğun Hak Arama Özgürlüğüne Engel Oluşturup Oluşmadığı.....	94
3.1.3.2 Arabuluculuğun Dava Şartı Olmasının Hukuki Sonucu.....	96
3.1.4 Sigorta Hukukunda Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar.....	98
3.1.4.1 Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Kaynaklı Uyuşmazlıklar	100
3.1.4.2 TTK m. 1472 Uyarınca Sigortacının Halefîyeti Nedeniyle Zarar Sorumluları Aleyhine Açılan Rücu Davaları.....	102
3.1.4.3 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun 14. Maddesi Uyarınca Güvence Hesabının Taraf Olduğu Davalar.....	105
3.1.4.4 Diğer Sigortalar Hakkında Açılan Davalar	107
3.1.5 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Başlaması	108
3.1.5.1 Başvuru Mercii, Yetkili Arabuluculuk Bürosu ve Yetki İtirazı	108
3.1.5.2 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 97 maddesi uyarınca Arabuluculuk Süreci Başlatılmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunun Bulunup Bulunmadığı.....	110
3.1.5.3 Arabulucunun Görevlendirilmesi	111
3.1.6 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin İşleyişi	114

3.1.6.1 Dava Şartı Arabuluculukta İlk Toplantı ve İlk Toplantıya Katılmamanın Sonucu	114
3.1.6.2 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinde Tarafların Temsili	116
3.1.6.3 Dava Şartı Arabuluculuk Faaliyetinin Süresi	116
3.1.7 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Sona Ermesi	117
3.1.7.1 Genel Olarak.....	117
3.1.7.2 Arabuluculuk Son Tutanağı.....	119
3.1.8 Arabuluculuk Sürecinde Anlaşma	120
3.1.8.1 Anlaşma Belgesi.....	120
3.1.8.2 Anlaşma Belgesinin Hukuki Niteliği.....	122
3.1.8.3 İcra Edilebilirlik Şerhi	123
3.1.9 Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Anlaşmaya Varılan Hususlar Hakkında Dava Açılmamasının Değerlendirilmesi	127
3.1.10 Dava Şartı Arabuluculukta Ücret	131
3.2. Tüketici Hakem Heyeti	132
3.2.1 Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri	132
3.2.2 Tüketici Hakem Heyetlerinin Kuruluşu ve Amacı	135
3.2.3 Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği	138
3.2.4 Tüketici Hakem Heyetlerinin Oluşumu	141
3.2.5 Tüketici Hakem Heyetinin Görev Alanı	144
3.2.5.1 Parasal Sınır.....	145
3.2.5.2 Maddi ve Manevi Tazminat Talebinde Parasal Miktar.....	148
3.2.5.3 Konu Sınırı	149
3.2.5.4 Tüketici Hakem Heyeti Görevi Kapsamında Kalan Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Dava Şartı Yönünden Değerlendirme.....	154
3.2.6 Tüketici Hakem Heyetinin Yetki Alanı.....	154
3.2.7 Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yolları	155
3.2.8 Tüketici Hakem Heyetine Başvurunun Sonuçları	157
3.2.8.1 Derdestlik Yönünden.....	157

3.2.8.2 Zamaşıımı Yönünden.....	157
3.2.8.3 Başvuru Sınırı Yönünden	158
3.2.9 Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Safahati	
Tahkikat	158
3.2.9.1 Tüketici Hakem Heyetlerinde İnceleme	158
3.2.9.2 Tüketici Hakem Heyetlerinde Toplantı	160
3.2.9.3 Tüketici Hakem Heyetlerinde Bilirkişı	
Görevlendirilmesi	162
3.2.9.4 Tüketici Hakem Heyetinde İspat ve Deliller	164
3.2.10 Tüketici Hakem Heyetinde Belirsiz Alacak Davası ve	
Kısmi Dava Açılıp Açılmayacağı	165
3.2.10.1 Belirsiz Alacak Davası Bakımından.....	165
3.2.10.2 Kısmi Dava Bakımından	166
3.2.10.3 Tüketici Mahkemelerinde Kısmi veya Belirsiz Alacak	
Davası Açıldığında Tüketici Hakem Heyeti Parasal	
Sınırında Kalması Durumu	167
3.2.11 Tüketici Hakem Heyetinde Karar Süreci	168
3.2.11.1 Tüketici Hakem Heyetinin Karar Verme Süresi	168
3.2.11.2 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının İçeriğı ve	
Gerekçeli Olması Gerektiğı	169
3.2.11.3 Tüketici Hakem Heyeti Tarafından Verilen	
Kararlar	169
3.2.11.4 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının Hukuki	
Niteliğı	171
3.2.12 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarına Karşı İtiraz Yolu	173
3.2.13 Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Giderleri	174
3.2.13.1 Bilirkişı ve Tebligat Ücreti Yönünden	174
3.2.13.2 Vekâlet Ücreti Yönünden	175
3.3. Hakem-Bilirkişı	176
3.3.1 Genel Olarak.....	176
3.3.2 Hakem-Bilirkişı Sözleşmesi	177
3.3.3 Hakem-Bilirkişı Sözleşmesinin Etkisi.....	178
3.3.4 Hakem-Bilirkişinin Benzer Kurumlardan Temel Farkı.....	179

3.3.5 Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Kurumu	180
3.4. Sigortacılıkta Tahkim-Sigorta Tahkim Komisyonu	182
3.4.1 Sigortacılıkta Tahkimin Ortaya Çıkışı ve Yasal Dayanağı	182
3.4.2 Tahkim Tanımı ve Çeşitleri.....	188
3.4.2.1 İhtiyari Tahkim.....	190
3.4.2.2 Zorunlu Tahkim.....	190
3.4.2.3 Ulusal / Milli Tahkim	191
3.4.2.4 Milletlerarası Tahkim	191
3.4.2.5 Ad Hoc Tahkim	192
3.4.2.6 Kurumsal Tahkim.....	192
3.4.3 Sigortacılıkta Tahkimin Tahkim Çeşitleri İçindeki Yeri....	193
3.4.4 Sigortacılık Tahkimde Tahkim Sözleşmesi.....	195
3.4.5 Sigorta Tahkim Komisyonu Kurumsal Yapısı	198
3.4.5.1 Genel Olarak.....	198
3.4.5.2 Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı ve Görevleri	199
3.4.5.3 Komisyon Müdürü ve Komisyon Müdür Yardımcısı.....	202
3.4.5.4 Raportörler.....	204
3.4.6 Sigortacılıkta Tahkimde Hakemler.....	205
3.4.6.1 Sigorta Hakemi Olma Şartları	205
3.4.6.2 Sigorta Hakem Listesi ve Listedenden Silinme	209
3.4.6.3 Sigorta Hakemlerinin Tarafsızlığı	211
3.4.7 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Şartları.....	213
3.4.7.1 Sigorta Sözleşmesinden Kaynaklı Uyuşmazlığın Bulunması	213
3.4.7.2 Sigortacılık Yapan Kuruluşun Tahkim Komisyonuna Üye Olması	214
3.4.7.3 Sigortacılık Yapan Kuruluşa Başvuru Yapılması.....	218
3.4.7.4 Aynı Uyuşmazlık İçin, Mahkemeye, Tahkime ve Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yapılmamış Olması.....	222

3.4.8 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Usulü.....	223
3.4.9 Sigorta Tahkim Komisyonu Başvuru Ücretleri.....	224
3.4.10 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuran ve Aleyhine Başvuru Yapılan Taraf.....	226
3.4.10.1 Başvuran/Başvurucu/Davacı	226
3.4.10.2 Aleyhine Başvuru Yapılan/Davalı.....	228
3.4.11 Başvurunun Raportör Tarafından İncelenmesi.....	230
3.4.11.1 Raportör Tarafından Yapılan Ön İnceleme	230
3.4.11.2 Raportör Tarafından Yapılan Bilgi-Belge İncelemesi	233
3.4.11.3 Raportör Tarafından Yapılan İncelemenin Sonuca Bağlanması.....	234
3.4.12 Sigorta Tahkim Komisyonunda Raportörün Rolü.....	235
3.4.13 Başvurunun Sigorta Hakemi/ Hakem Heyeti Tarafından İncelenmesi.....	237
3.4.13.1 Tek Hakem Seçimi	237
3.4.13.2 Hakem Heyeti Seçimi.....	239
3.4.14 Hakemin Reddi Sebepleri.....	240
3.4.15 Hakemin Uyuşmazlığa Bakamayacağı Haller	244
3.4.16 Sigorta Tahkimde HMK Hükümlerinin Uygulanması	245
3.4.17 Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü	246
3.4.17.1 Davanın Açılması.....	247
3.4.17.2 Sigorta Bilgi Ve Gözetim Merkezi (SBM) Online Sisteminde Dilekçeler Teatisi ve Tebligat Usulü.....	248
3.4.17.3 Hakem İncelemesi	250
3.4.17.4 Sigortacılıkta Tahkimde Davanın İhbarı ve Davaya Müdahale.....	252
3.4.17.5 Sigorta Tahkim Hakemlerince Bilgi Belge Temin Edilmesi	253
3.4.17.6 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Bilirkişi İncelemesi	254
3.4.17.7 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Keşif	259

3.4.17.8 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Tanık Dinlenmesi	260
3.4.17.9 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz	261
3.4.17.10 Yargılama Süresi	262
3.4.17.11 Hakem Kararı	268
3.4.17.12 Yargılama Giderleri.....	272
3.4.17.13 Vekâlet Ücreti.....	274
3.4.18 Kanun Yolları	280
3.4.18.1 İtiraz.....	280
3.4.18.2 Sigorta Tahkim Kararlarına Karşı İptal Davasının Açılıp Açılmayacağı'nın Değerlendirilmesi.....	289
3.4.18.3 Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun (YİBHGK) 2019/4. E. 2020/1 K. Sayılı ve 19.06.2020 tarihli kararı ile Temyiz- İstinaf Karmaşasının Çözülmesi	291
3.4.18.4 Temyiz.....	294
3.4.19 Hakem Kararlarının Tavzihi/Tamamlayıcı Ek Karar Verilmesi.....	298
SONUÇ VE ÖNERİLER	301
KAYNAKLAR.....	307

KISALTMALAR

AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
ADR	: Alternative Dispute Resolution
Av.K	: Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUAKY	: 02.06.2018 Tarihli Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra İflas Kanunu
İŞK	: 4857 Sayılı İş Kanunu
İŞMK	: 7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu
K	: Karar
KDKK	: Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
KTK	: Karayolları Trafik Kanunu
m	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu
M.Ö	: Milattan Önce

MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
SAY	: Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
SBD	: Sigorta Brokerleri Derneği
SBM	: Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi
SK	: Sigortacılık Kanunu
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
STİSK	: Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
STİY	: Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik
STKBY	: Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişi Yönetmeliği
STKHK	: Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı
STKİHHK	: Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TFFKGHK	: Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TFFTKT	: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı
THH	: Tüketici Hakem Heyeti
THHY	: Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği
THHBY	: Tüketici Hakem Heyeti Bilirkişi Yönetmeliği
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TÜBİS	: Tüketici Bilgi Sistemi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBBGK	: Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu
ZMMS	: Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Anlaşmazlık ve uyuşmazlık, insanlığın var olmasıyla başlayan, var oldukça da yaşanması kaçınılmaz olan bir gerçekliktir. Toplumlarda yaşayan insanların, farklı düşüncelere sahip olması, çıkarlarının çatışması veya menfaat dengelerinin bozulması ya da tamamen yok olması gibi sebepler beraberinde anlaşmazlığı ve uyuşmazlığı getirmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları da eski çağlardan beri aslında sistematik olmayan, adı konulmayan bir şekilde, en basit ve ilkel haliyle, tarafların bir araya gelerek anlaşması için kullanılmıştır. Geçmişten günümüze kadar geçen zamanda, artan teknoloji ve sanayi ile birlikte, insanlar arasındaki iletişimin ve etkileşimin fazla olması anlaşmazlıkların ve uyuşmazlıkların hem ulusal hem de uluslararası alanda artmasına sebep olmuştur.

Uyuşmazlıklarda yaşanan artış mevcut hukuki çözüm mekanizmalarının nitelik, nicelik ve zaman yönünden yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Mevcut düzende kişilerin, her geçen gün adalete ulaşması için karşılaştıkları engellerin çeşitlenerek artması ve özellikle adalete ulaşımın daha geç olması ülkemizde ve diğer ülkelerde temel sorun haline gelmiştir. Yaşanan bu sorunun çözümü amacıyla geleneksel dava yoluna alternatif olan ama dava yolunu engellemeyen ve geçmişten beri kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları Anglo-Sakson hukuk sisteminin öncülüğünde kurumsallaşarak gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır. Günümüzde ise, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları hukukun neredeyse her alanında kullanılmaya başlanmıştır.

Sigorta hukuku alanında da yaşanan gelişmelere kayıtsız kalınmamış, artan uyuşmazlıkların daha hızlı ekonomik ve uzman kişiler tarafından çözülmesi için onarıcı adalet sisteminin etkisiyle Arabuluculuk, Sigortacılıkta Tahkim, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi kurumları alternatif uyuşmazlık çözüm yolları olarak sigorta hukukuna dahil edilmiştir.

Çalışmamızın konusu, sigorta uyuşmazlıklarının çözülmesinde oldukça önemli yere sahip olan sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarıdır. Konunun güncel olması ve konuya ilişkin hukuki tartışmaların devam etmesi nedeniyle tez olarak tercih edilmiştir.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sigorta hukukunda, son dönemde yapılan yasal düzenlemeler alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına verilen önemin arttığını ve ilerleyen dönemde daha da artacağını göstermektedir. Sigorta hukukunda uyuşmazlık ile karşı karşıya olan bir kişinin dava açmadan önce alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuru yapması ve uyuşmazlıkların dostane bir biçimde hızlıca çözüme kavuşturulması sigortacılık sektörü yönünden de son derece önemlidir. Sigorta hukukunda bu kadar önemli yere sahip olan alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının tanınması ve uygulamada karşılaşılabilecek hususlar hakkında güncel bilgi sahibi olunması mevcut kurumların tek bir çalışma başlığı altında ve birbirleriyle ilişkilerine de yer verilerek ele alınması çalışmamız ile ulaşılmak istenen amaçtır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız sırasında, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile ilgili basılı kaynaklar ve internet üzerinden yayınlanmış literatür taranmıştır. Literatür taraması sırasında, sigorta hukukunda tüm alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını içeren bütüncül kaynağın sadece bir tane olduğu tespit edilmiştir. O nedenle sigorta hukukunda

alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile ilgili literatür taraması yapılırken parça parça konuların birleştirilmesi amacıyla, önce sigorta hukuku, ardından genel olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yolları daha sonra Arabuluculuk Sigortacılıkta Tahkim, Tüketici Hakem Heyeti ve son olarak Hakem-Bilirkişi ile ilgili kaynaklar taranmış, incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Sigortacılık Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik mevzuatlarından yararlanılmıştır. Ulusal Tez Merkezinin resmi internet sitesinde mevcut yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş, Sigorta hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları konulu başka bir tez bulunmadığı gözlemlenmiş, ayrı ayrı Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, Tüketici Hakem Heyeti ve Sigortacılıkta Tahkim ile ilgili yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden de yararlanılmıştır. Çalışmamızda uygulama yönünden değerlendirme yapılırken, Yargıtay kararları, Bölge Adliye Mahkemesi Kararları, Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları, Tüketici Hakem Heyeti Kararları ve yerel mahkeme kararlarından yararlanılmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların dayanağı olan sigorta sözleşmesi ele alınmıştır. Sigorta sözleşmesinin doktrinde ve kanunda yapılan tanımlarına yer verilerek unsurları açıklanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, genel olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına yer verilmiştir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının ülkemizde ve uluslararası alanda gelişiminden bahsedilerek, uygulamada kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışmamızın son ve üçüncü bölümünde, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları olan, Arabuluculuk, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi ve Sigortacılıkta Tahkim kurumları ayrı ayrı başlıklar halinde, Yargıtay kararları ile karşılaştırmalı olarak ve doktrinde tartışmalı yerlere de değinilerek açıklanmıştır.

D. Sınırlılıklar

Çalışmamız içinde yer alan konu başlıkları ile ilgili kaynak bulunmasına rağmen, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kurumları tek bir çalışma başlığı altında toplanmamıştır. Konu hakkındaki yasal düzenlemelerin çok yeni olması sebebiyle güncel çalışmalar henüz yapılmamıştır.

E. Tanımlar

Çalışmamızda yer verdiğimiz bazı kurum ve kavramların tanımları aşağıdaki gibidir.

Sigorta Sözleşmesi: Sigortacının sigorta himayesini ve sigorta ettirenin bir prim ödeme borcunu üzerine aldığı (tam iki taraflı) karşılıklı taahhütleri havi, borç doğuran (iltizami) bir akittir¹.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu, aralarında uyuşmazlık bulunan kişilerin ihtiyari veya zorunlu olarak, bağımsız ve tarafsız üçüncü kişinin yardımı ile çözülmeye çalışıldığı yöntemlerdir².

¹ Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 1991), 20; Rayegân Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku* (İstanbul: Onikilevha Yayınları,2021), 189; Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016), 12; Işıl Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010), 55; Rıza Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,(Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 126; Emine Yazıcıoğlu - Zehra Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2021), 74; Tamer Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2013), 43. Gönen Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 24.

² Ömer Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2018), 9; Alper, Bulur “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, *İnşaat Sanayi Dergisi* 165 (2018), 48; İlker Koçyiğit-İzzet Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*,(Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 82; Süha Tanrıver “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 64 (2006), 151.

Arabuluculuk: Yargıya başvurmadan önce veya yargı sırasında tarafsız üçüncü bir kişinin yardımı ile uyuşmazlık içine düşmüş tarafların, karşılıklı olarak anlaşma sağlayacakları bir çözüme ulaşmalarında arabulucunun yardımcı olduğu, kural olarak ihtiyari olarak başvuru, iki tarafın ortak menfaatinin göz önünde bulundurulduğu alternatif çözüm yöntemidir³.

Sigortacılıkta Tahkim: Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Birlik nezdinde oluşturulan kurumdur⁴.

Tüketici Hakem Heyeti: Tüketici işlemleri ve tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla kurulan heyetlerdir⁵.

³ Mustafa Serdar Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, (Ankara: Yetkin Yayınları,2013),556; Elif Kısmet Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 106; Ferhat Yıldırım, *Uluslararası Arabuluculuk Sempozyumu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 65; Abdullah Berat Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,(Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020), 21.

⁴ Rauf Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7/26 (Nisan 2016),51; Zekeriya Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, *Terazi Hukuk Dergisi* 3/17 (Ocak 2008),38;Tuğçe Nimet Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 9/36 (Ekim 2018), 213; Nesibe Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, (Ankara: Turhan Kitabevi,2010), 1/ 1343; Fatma Dilek Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2012),495; Şaban Kayıhan-Atakan Adem Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 63; Mehmet Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013), 832; Ahmet Karayazgan “Sigortacılıkta Tahkim” *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 5/1 (Ocak 2016), 1.

⁵ İlhan Kara, *Tüketici Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021), 618; İ. Yılmaz Aslan, *En Son Değişikliklerle ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, (İstanbul: Ekin Kitapevi, 2004); 577; Mehmet Akif Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019) 47; Hakan Pekcanı-

Hakem-Bilirkişi: Taraflar arasındaki, uyuşmazlık konusunun miktarını ve niteliğini tespit eden, tarafları ve mahkemeyi bağlayıcı rapor düzenleyen kişi ve kurumlardır⁶.

tez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, *İzmir Barosu Dergisi*, (İzmir: 1996), 40; Hicabi Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (2019), 74; Altay İltan Aktürk-Ayşe Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (İstanbul:2019), 27.

⁶ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık,2001), 3/2899; Ali Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkiřilik” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/2009 (2010), 699; Duygu Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 9/93, (Mayıs 2014), 24; Rezzan Selçuk Barış, “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”, *İzmir Barosu Dergisi*,1 (Ocak,1994), 31.